

יוצא לאור על ידי ארגון **חלקי בעמלי**
 בתי מדרש לתורה וחינוך, לחרדים
 העמלים לפרנסתם
 רחוב קהתי 14 ירושלים
 דוא"ל: helki.baamali@gmail.com

חלקי בעמלי

גליון מס' 22 | חג השבועות | ו' סיון תשע"ג
 גליון תורני - חינוכי לחרדי העמל

השבוע בגליון: בין פיזיות לתמימות | טיפ לחג | קדושת התורה | דבש וחלב תחת לשונך | יום השנה לנישואין | חזו בני... | אליך, חברה | תהי משכורתך שלמה

צבר האור

כשאנו קוראים בתורה על חג השבועות, אנו מגלים חג אחר לגמרי מהמוכר לנו. חג הקציר. חג הביכורים. חג שבו קציר החיטים הוא האירוע המרכזי והבאת שתי הלחם לבית המקדש היא התוכן הפנימי של החג.

נדמה שהפן הזה של החג נעלם מאיתנו כיום, כשבעוונותינו בית המקדש אינו קיים, והמשמעות היחידה של החג היא חגיגה על קבלת התורה. אך האמת היא שגם ללא שתי הלחם, וגם אם העיסוק שלנו אינו חקלאי, משמעות זו עדיין קיימת, בפרט עבורנו האנשים העובדים, העמלים לפרנסתם. החקלאי שטרח, חרש, זרע, ניכש וטיפל בשדהו במסירות, הגיע אל זמן הקצירה וכעת עומד בפניו ניסיון לא קל. הוא יכול להתבונן לאחור, להיזכר בעמלו הרב ולטפוח על שכמו בגאוה. ראה, הוא יאמר לעצמו, השדה מלאה שיבולים תפוחות, עמלך נשא פירות.

אך בשעה זו הוא יכול גם להתבונן בחסדי ה', להכיר שאכן תוצאות עמלו מבורכות, אך את הכח לעשות את זה הוא קיבל מהקב"ה. בשעה זו יכול החקלאי לשאת עיניו כלפי מעלה ולתת תודה מקרב לב על כל הטובה שהשפיע עליו הבורא.

שתי זוויות, שני מבטים. שני עולמות.

שתי הלחם המובאים אל בית המקדש בחג השבועות באים לכוון את החקלאי אל המבט הנכון. הם מסמלים את ההכרה של העם העובד בחסדי ה', הם מביעים את ההודיה לה' על טובו, על התוצאות הברוכות ועל ההצלחה של העמל הרב.

אנו יכולים לעמוד בחג השבועות ולהתפעל מחסדי ה', המצליח את דרכינו ומעניק לנו מתנת שמים בדמות פרנסה טובה. אנו יכולים לעשות זאת בכל עת, אך חג השבועות התייחד בתורה להבעה של רגשות התודה, והוא עדיין תאריך מתאים להתבונן ולהודות על כל הטוב, לאלוקים הנותן לנו כח לעשות את כל החיל הזה.

תגובות והערות מתקבלות בשמחה בדוא"ל:
helki.baamali@gmail.com

ל.ר.

ירושלים	ת"א	חיפה	ב"ש
18:53	19:08	18:01	19:09
20:10	20:12	20:13	20:11

הדפיסו, וקחו הביתה לחג

חג האהבה והבחירה

הקב"ה להעניק לנו את התורה ולהפקיד בידיו את ביצוע המטרה שלשמה ברא את העולם. אנו מבטאים זאת בתפילה באמצעות המילים "אתה בחרתנו מכל העמים, אהבת אותנו ורצית בנו".

אהבה נצחית

הצורך הגדול ביותר של האדם הוא שיאהבו אותו וירצו בו. אדם אהוב הוא אדם שהשמש זורחת לו, שהטבע מאיר לו פנים, שכל דבר נראה לו חיובי. הרצון שלנו באהבה מוביל אותנו לעשות מאמצים גדולים כדי להשיג את אותה אהבה. גם לפני ההתעמקות בתפקיד שהוטל עלינו במעמד הר סיני, עצם העובדה שבורא העולם בחר בנו, אוהב אותנו ורוצה בנו, מובילה את היהודי אל פסגות של אושר.

האמונה באהבתו של אלוקים היא המשמעות הראשונה של מעמד הר סיני, ושל חג השבועות שבו אנו חווים שוב את הבחירה, את האהבה ואת הרצון של אלוקים בנו. כן, על זה בלבד ראוי לנו לחגוג, על העובדה שאלוקים אוהב אותנו, שאלוקים רוצה בנו. בשעת קריאת התורה בחג השבועות אנו נבחרים שוב, אנו חשים שוב את האהבה הנצחית והבלתי פוסקת של אלוקים אלינו. בגלל שהוא אוהב אותנו ורוצה בנו הוא מפקיד בידיו את המטרה שעבורה הוא ברא את העולם. כל שנה, בחג השבועות, אנו מקבלים שוב לידנו את הפיקדון של התורה, ומבינים שוב שפיקדון גדול וחשוב כזה מגיע רק מכח אהבה עצומה שהקב"ה אוהב אותנו, בני העם היהודי.

מחמת אהבה זו אומרים חז"ל ש"הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם". המחלוקת האם כל חג אמור להיות מוקדש לה' - לתפילה ולימוד תורה, או 'לכם' - להנאת האדם, אינה חלה על חג השבועות. ביום זה אין ספק שקיימת שמחה עצומה האמורה להתבטא ב'לכם', במאכל ומשתה. שהרי אין ספק שכאשר אנו מרגישים את האהבה של הקב"ה שמכוחה נבחרנו וקיבלנו את אורח החיים היהודי המוביל אל האושר, זו סיבה טובה מאוד לחגוג באמצעים האנושיים של אכילה ושתייה. זוהי סיבה נפלאה להיות מאושרים, להרגיש אהובים ורצויים, ולקבל שוב את התורה ולהאמין בה שהיא נועדה להיטיב עמנו - לטוב לנו כל הימים!

בבוקרו של חג, לאחר לילה חוויתי של תורה, נעמוד כולנו למרגלות הר סיני ונקבל שוב את התורה. כך מלמד אותנו המדרש: "אמר הקב"ה לישראל: בני, היו קורין את הפרשה הזאת [עשרת הדברות] בכל שנה, ואני מעלה עליכם כאילו שאתם עומדים לפני הר סיני ומקבלים את התורה". קבלת התורה מחדש היא מאורע שעלינו להתבונן בו, איזו משמעות יש לקבלת תורה מחודשת כאשר כבר לפני 3325 שנים קיבלנו אותה? במה עלינו להתמקד כאשר אנו עומדים שוב לפני הר סיני ומקבלים את התורה?

חג השבועות, מלבד היותו חג הביכורים בו אנו חוגגים ומודים על התבואה החדשה, הוא "זמן מתן תורתנו". העובדה שזהו שמו של החג מלמדת שאין זה רק יום הבא לציין אירוע שקרה אי שם בהיסטוריה, אלא זוהי מהות החג, הסיבה לחגיגה שלנו ביום זה היא "מתן תורתנו". התורה שקיבלנו בהר סיני, ואנו מקבלים שוב מדי שנה, היא סיבה לחגיגה. ואם כן, שומה עלינו לבחון האם אכן קבלת התורה משמחת אותנו, או במילים נוקבות יותר: אם לא הייתה התורה קובעת יום זה ליום טוב, האם היינו חוגגים מעצמנו את קבלת התורה? האם היותנו מצווים בקיום מצוות הוא סיבה טובה בשבילנו לחגוג?

התפקיד - חיים מאושרים

כאשר ברא הקב"ה את העולם, הוא עשה זאת למען מטרה, הנעלה שבמטרות: להיטיב עם הברואים. איך הקב"ה מיטיב עם האדם? לצורך כך בחר הקב"ה בעם אחד, צאצאי אברהם יצחק ויעקב, להפקיד בידיו את ביצוע ההטבה. מכל באי עולם נבחר העם היהודי לקבל את התורה, שהיא צורת החיים שבאמצעותה מגיע האדם אל הטוב המושלם. אורח החיים היהודי על פי התורה זהו המתכון של הטבת הבורא עם בראויו. באמצעות האמונה וקיום המצוות מגיע האדם אל החיים המאושרים והטובים ביותר, כאשר המטרה הסופית היא שכל בני האדם שעל פני האדמה יגיעו אל ההכרה בתורת ישראל כדרך המושלמת לחיים מאושרים.

אך הדרך בה בחר הקב"ה להפיץ בעולם את התורה הייתה על ידי בחירת העם היהודי וכריתת ברית עמו. זוהי משמעות המאורע הכביר 'מעמד הר סיני'. במעמד זה בחר

ליל חג השבועות. לילה מרגש המביא לפתחנו חוויה חד-פעמית. האוויר הצלול, בתי הכנסת המלאים, קול התורה הנשפך אל דממת הלילה. חשוב לדעת שההתייחסות שלנו, ההורים, אל לילה זה, נצרכת בליבם של ילדינו. ילד שרואה את אביו מתייחס ברצינות אל הלילה הזה, מפנים בתוך ליבו את הקדושה של החג, את הרוממות של התורה, את היופי שבלימודה.

רק לפני מספר ימים התפללנו את תפילת השל"ה, בה ביקשנו והתחננו לזכות בילדים הוגים בתורה, הרואים בהליכה בדרך התורה את פסגת שאיפותיהם. והנה, הלילה הזה אנו נעשה את הצעד החינוכי להחזיר בהם את המאור שבתורה.

ילדים רוצים להיות ערים בליל שבועות. כל אחד זוכר איך הוא עצמו השתוקק בילדותו 'להיות גדול' וללמוד כל הלילה. בלילה הזה גם ילדים קטנים מבינים ש'להיות גדול' זה ללמוד תורה!

ילדים רכים לא מסוגלים להיות ערים כל הלילה, אבל בגלל זה לא מגיע להם להפסיד את החוויה הנפלאה הזו. אז איך בכל זאת נוכל לאפשר להם 'להיות גדולים'?

לאחר הסעודה, לפני שאנו יוצאים אל בית הכנסת הקרוב, כדאי להתעכב מספר רגעים ולעשות 'ליל שבועות' קצר עם הילדים שאינם הולכים לבית הכנסת. לשבת וללמוד איתם קצת על מעמד הר סיני, על קבלת התורה, על משמעות החג, ברמה שלהם ובאופן שהם מסוגלים להבין.

כך נוכל להעניק לילדינו, בכל הגילאים, את חווית 'ליל שבועות' המתוקה.

לקבל את התורה, אך עם ישראל, מיד כשהוצע לו לקבל את התורה הצהיר על הסכמתו. ושוב, לכאורה התנהגותן של אומות העולם היא ההתנהגות ההיגיונית, ולא התנהגותו של עם ישראל.

אמון מלא

נשים לב לשינוי הניסוח שבין קנטורו של אותו מין ותשובתו של רבא. המין מכנה את עם ישראל "עם פיזי". רבא, לעומתו, מכנה את עם ישראל "תמים". מה בין פיזי לתמים? האם אלו אינם שני פנים של אותה תכונה המביאה את האדם לקפיצה אל תוך המים? בלי לבדוק מה עומד לפנינו?

מסתבר שלא. הפיזי הוא אדם שמבצע צעד משמעותי ללא בדיקה וללא מחשבה על הסיכוי והסיכון שמולו. לעומת זאת, התמים הוא לא אדם שאינו מחשב את צעדיו, אלא אדם שמאמין למה שאומרים לו. הוא אכן בודק את הסיכויים והסיכונים במה שהוא עומד לעשות, אך את הנתונים הוא אינו בונה על סמך בדיקה אישית אלא הוא נותן אמון בנתונים המסופקים לו.

עם ישראל שמקבל מהקב"ה הצעה "ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים... ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש", ומשיב "כל אשר דיבר ה' נעשה", אינו פועל בפזיזות! הוא פועל מתוך תמימות, תמימות שנשענת על אמון, על בטחון שמה שה' עומד להציע לנו הוא הטוב ביותר, הוא הנכון והמתאים ביותר עבורנו.

בחג השבועות אנו חוזרים אל אותו מצב נפלא של 'תמימות', של אמון מוחלט, של הליכה בעיניים עצומות אחרי הקב"ה מתוך בטחון מלא ש"כל אשר דיבר ה' - הוא הטוב ביותר ולכן - נעשה". בחג הקרוב נקדים 'נעשה' ל'נשמע' ונבטח בטחון מלא שהתורה אותה קיבלנו היא הדבר הטוב והנכון ביותר!

הגמרא במסכת שבת מספרת סיפור, שאם נתבונן בו הוא עשוי לצאת תוכן משמעותי לחג השבועות שלנו.

מעשה במין (כופר) אחד שראה את האמורא רבא יושב ומעיין בלימודו, אצבעו של רבא הייתה מונחת תחת רגלו ותוך כדי הלימוד נצבטה האצבע והחלה לשתות דם. רבא שלא הבחין בפציעה המשיך בלימודו ואותו מין מצא את ההזדמנות לקנטר את רבא ואמר לו בלגלוג: "עם פיזי אתם, שהקדמתם את פיכם לאוזניים, ועדיין בפזיזותכם אתם עומדים. כשהציע לכם הקב"ה לקבל את התורה, היה לכם בתחילה לשמוע מה כתוב בה באותה תורה, ורק אחר כך להחליט האם אתם מעוניינים בתורה, ומדוע הקדמת 'נעשה' ל'נשמע'? השיב לו רבא: אנחנו הלכנו בתמימות ועלינו נאמר 'תומת ישרים תנחם', ואילו אתם אנשים שאינם הולכים בתמימות אלא בעלילות, עליהם נאמר 'וסלף בוגדים ישידם', כלומר שהם ניזוקים מחוסר התמימות שלהם.

איפה ההגיון?

פשרו של סיפור זה טעון ביאור. לכאורה טענתו של המין היא הגיונית. איך יכול אדם להסכים מראש לקבל דבר שהוא עדיין אינו מכיר? איך באמת אמרו ישראל "נעשה ונשמע"? לפני שידעו מה כתוב בתורה? ומה השיב לו רבא "אנחנו הולכים בתמימות", מדוע? איזו תשובה היא זו לומר שאנו תמימים? תשובה זו לכאורה מחזקת את טענתו של המין, על פיזיות העם היהודי.

אותו מין לא קנטר סתם את רבא, הוא התבסס על מהלך האירועים שקדמו לקבלת התורה. המדרש מספר על פנייתו של הקב"ה לאומות העולם והצעתו לתת להם את התורה. אומות העולם שאלו "מה כתוב בה?" וכששמעו את התשובה סירבו

מדברים חינוך | הרב שלמה ברוך בלוי

מנחה זוגי ויועץ חינוכי

קדושת התורה

הבורא יתברך. לשם צריך להתחיל מההתחלה - לספר ולהבהיר שהעולם לא נברא סתם, וקדמה לו תורה שהיא התכנית והיא המטרה.

כאשר ילד מפנים את המקום של התורה בחייו, הוא מסוגל להבין אף יותר ממבוגר את מעלת התורה וקדושתה. אנו גם לא לומדים בשביל הישגים, לא כדי שהמורה בתלמוד תורה יהיה מרוצה, אלא בגלל שאנו עושים את הקדוש ברוך הוא.

מלבד זאת, צריך לבאר לילד את כח הקדושה של התורה כמכוננת בנו דעת תורה. גם אם אני לומד הלכה השייכת לזמנים אחרים שיבואו או שהיו, הרי שהחשיבה התורנית שוכנת קבע בלבי, אני חושב אחרת משאר בני תמותה. בלימודי את התורה קבלתי נתח שכלי מרומם, שעמו אני חי חיים אחרים, מרוממים ואיכותיים, החיים שלי הם חיים של קדושה ודבקות הבורא - למדתי תורה.

הרעיון הזה להפריד את התורה מחובות בית הספר, הוא חשוב ביותר... הסלידה הטבעית של "תינוק הבורח מבית הספר" יכולה להרחיק את האדם מהתורה למשך שנים. בהופעת האסוציאציה הלא נעימה של לימוד קשה ומפרך תופיע ההתנתקות הרגשית הרוצה לפרוק עול... אנחנו צריכים ליצור את ההיפך הגמור, את תחושת הרוממות של לימוד התורה, את הרגש של "קרבת אלקים" שחש העמל בתורה האמיתי.

המתנה שקבלו הורים - 'חינוך' - היא לא פשוטה, אבל היא גם ישימה לחלוטין. בשונה מהשפעה אחרת - השפעה על הילדים היא עצומת עומק! כל דבר וכל ענין שתרצה להעביר ללבם, זה יעבור בצורה זו או אחרת, אם תדע להעביר אותם נכון.

שאלה: ילדי שאל אותי, למה אני צריך ללמוד את שור שנגח את הפרה, מה זה קשור אלי? ובכלל, מהי מהות לימוד התורה בדרונו, כשיש הרבה הלכות שאינן מעשיות? האם תוכל לכתוב תשובה לשאלות אלו?

תשובה: לפני שננסה להתוות את הקו של התשובה, כדאי לדעת, ששאלות אלו אינן שאלות 'רעות', אלא עלינו לעודד אותן ולענות עליהן בדרך ברורה וקלה מתחמקת. זהו הזמן לנטוע בלב השואל את חשיבות לימוד התורה בהשקפה הנכונה של רבותינו.

ילד ששואל על הלימוד כי הוא קשה לו מבחינה לימודית, הוא פשוט לא אוהב את הלימוד הזה, וצריך לחפש דרך נאותה איך להביא את הלימוד ללבו, ולבדוק האם מלמדים אותו בדרך שהוא מסוגל ליהנות מהלימוד ומחדוות הידע. אבל ילד שבאמת לא מבין למה אנו צריכים ללמוד דברים שבחיי היומיום אינם באים לפתחנו, עלינו להסביר לו מהו ענין לימוד התורה בכלל, ואיך אנו מבצעים זאת בפרט.

ללימוד התורה יש שני חלקים, יש את החלק של ידיעת התורה ויש את החלק של לימוד התורה. בידיעת התורה יש את החלק של ידיעת ההלכות, לדעת את המעשה אשר נעשה, ויש גם את החלק של הדבקות בנותן התורה. כאשר אני יודע את החכמה האלוקית, הרי שמוחי ודעתי דבוקים בחכמתו ודעתו של מי שאמר והיה העולם.

צריך לומר לילדים, בכל הזדמנות, הן בשעת הלימוד המשותף, והן בשיחות אישיות או משפחתיות, שאנו לא לומדים תורה רק כדי לדעת מה שכתוב בה... אנו לומדים תורה כי היא מקור העולם, היא שורש הבריאה, היא הדבר היחיד שאיתו אנו יכולים להתקשר אל קדושת

הלכה למעשה | דבש וחלב תחת לשונך

הרב ארי נתנאל מור, רב ומו"צ בביתר עילית

שאלה: האם נכון לנהוג לאכול סעודה חלבית בליל שבועות במקום סעודה בשרית?

תשובה: הנוהגים כך יש להם על מה לסמוך, אבל דעת הפוסקים שיש לאכול סעודה בשרית בליל שבועות ולנהוג אכילת מאכלי חלב ביום, מלבד סעודה בשרית נוספת ביום.

המקורות בהרחבה: ברמ"א (סי' תצד סעי' ג) כתב הטעם שאוכלים מאכלי חלב בשבועות, מכיון שיש בה זכרון לשתי הלחם שהיו מביאים בשבועות בזמן שבת המקדש היה קיים, והוא כמו שני תבשילין שמביאים בליל הסדר זכר לפסח וזכר לחגיגה. וכוונתו שכיון שצריך לפנות מעל השולחן את הלחם שאוכלים עם מאכלי החלב, כדי לאכול בשרי, ממילא צריך להביא לחם אחר לאכול עם הבשר, ובה מתקיים זיכרון לשתי הלחם. ולפי טעם זה עיקר מנהג זמן אכילת מאכלי חלב הוא ביום, כמו שתי הלחם שמקריבים ביום.

טעם נוסף שהוזכר בפוסקים (מובא במשנה ברורה שם ס"ק יב) באכילת מאכלי חלב, הוא מפני שבשעה שחזרו לבתייהם לאחר מעמד הר סיני לא יכלו לאכול בשר, מפני שאכילת בשר דורשת הכנה רבה בשחיטה וניקור ומליחה וכדומה, וכן היו צריכים כלים חדשים כי הכלים שבישלו בהם קודם מתן תורה נאסרו להם, ולכן אכלו מאכלי חלב ואנו עושים זכר לזה. וגם לפי טעם זה עיקר זמן אכילת מאכלי החלב הוא ביום, שהוא אחרי זמן קבלת התורה.

אמנם ישנו טעם נוסף שהוזכר בפוסקים (מובא שם ס"ק יג) מפני התורה שנמשלה לדבש וחלב כמש"כ 'דבש וחלב תחת לשונך'. ולפי טעם זה שייך המנהג אף בלילה. ויש שכתבו סמך למנהג לאכול מאכלי חלב בליל שבועות, מכיון שיש לעשות סעודה לגמרה של מצווה ובליל שבועות אנו מסיימים את מצוות ספירת העומר, וכדי שיהיה ניכר שאוכל סעודה לשם כך ולא רק משום שמחת יו"ט משנים ואוכלים מאכלי חלב. אמנם בפוסקים כתבו שאין לנהוג כן מכיון שמצוה לאכול בשר בליל יו"ט.

ומנהג רוב ישראל לקדש ולאכול סעודה חלבית בבוקר, ולאחר מכן בצהריים לאכול סעודה בשרית. ויש שנהגו להתחיל את הסעודה במאכלי חלב ולאחר מכן לאכול מאכלי בשר, והעושים כן צריכים להקפיד לפנות את השולחן מכל פירורי החלב, וכן לאכול ולשתות משהו קודם שיאכלו מאכלי בשר. ויש שהחמירו כדעת הפמ"ג גם לברך ברכה אחרונה בנייהם.

מכון מצוות ה' mitzvathashem@gmail.com

ליצירת קשר: 8647729@gmail.com

את הדודים ואת אלי, שעדיין היה ער, ארזנו שתיה וכמה פרוסות עוגה ויצאנו לדרך.

רק אחרי חמש שעות תמימות מצאנו את עצמנו בחזרה על מפתן ביתם של הדודים. מותשים, עייפים, בפה צחיח וברגליים דואבות. נאלצתי להתבונן בחליפת השבת שלי כדי לזכור שאכן חג היום להשם. "משמים" - ניסיתי לעודד את רעיתי. בנצ'י, הבריא והקצת מיובש, ישן היטב בעגלתו. שום דבר לא קרה. כמה בדיקות חיצוניות, והמון המתנה בחדר מיון מלא בסיפורים הזויים שבחרו לקרות דווקא הערב. ידעתי שאני עומד לצנוח למיטתי לשעתיים לפחות כדי להתחזק ולהתאושש לקראת התפילה ויום החג המצפה לנו. מתבייש לספר שלא היה בי אפילו כח להצטער על ליל שבעות שנגזז. הלילה שבשלו או בעצם מתארחים כאן, עכשיו. השעות האחרונות סחטו את כוחותינו עד תומם, ולא הותרו מקום כמעט לכלום.

"אבא?" - אלי שלנו קרא לי מן הסלון החשוך בבית הדודים. ילד בפיז'מה ובדמעות. "מה קורה?" לחשתי. הבית היה חשוך ושקט לחלוטין. לא תכנתי להיות זה שמעיר את הקטנים או את דודה בלה (איני יודע מה מהם גרוע יותר).

"אבא - - -" הילד בכה פתאום. טמן את ראשו בחליפתי כאילו מתבייש בעובדת היותו "ילד קטן ובכיו". "דאגת לנו? הכל בסדר ברוך השם. בנצ'י בריא ושלם" - ניסיתי להרגיע אותו, תוהה לרגע לעוצמת הדאגה הגדולה מדי. "אבא... אמרתי לדוד שאני צריך ללכת ללמוד, והוא - - - הוא והדודה לא הסכימו בשום אופן. הדודה אמרה שלא יתכן שהסכמתם שילד בגילי ילך ללמוד כל הלילה. הדוד אמר, שהוא, בגילי, ישן בליל שבעות כרגיל, והוא זוכר את זה. הם אמרו שזו האחריות שלהם, והם לא יכולים להרשות לי ללכת, וגם שאני צריך ללכת לישון - - - המשפטים יצאו מפיו של אלי מקוטעים ומלאים בהתנשפויות של בכי. אוי, ילד מתוק.

איך שכחתי שסיכמנו ללמוד כל הלילה בהיכל הישיבה? כלומר, לא שכחתי, אירוע הערב טשטש אצלי מושגים של אשמול והיום. מסכניק. אני מתאר לעצמי את הסיטואציה: הדוד והדודה המבוגרים, בעלי הארשת הקפדנית והסגנון היקה הבלתי מתפשר, מסבירים לילי ש"אנטשולדינג, ליל שבעות הוא זמן למבוגרים בלבד", ולימוד התורה הנכסף מה יחא עליו?

הייתי רוצה לומר שעיפותי הרבה פגה בו ברגע, אבל זה לא נכון. הייתי רוצה לספר שאלי ואני למדנו עד אור הבוקר יחד, בקול גדול - אבל לא זה מה שקרה. היית גיטה רוצה לתאר כיצד צמח מהילד אוהב התורה הזה "גדול בישראל", אבל הסיפור הזה רק בן שנה, ואי אפשר לצפות מה יהיה בעתיד.

אבל אני כן אתאר את הרגש המופלא שהציף את ליבי כשמעתי את אלי וראיתי את הדמעות הקטנות זולגות על לחייו. אהבתי אותו כל כך באתנו רגע. אותו, ואת התורה שלנו שמגדלת לנו ילדים כאלו שכל כך רוצים ללמוד אותה. אולי תצחקו, אבל הצער והכאב שלו דווקא גרמו לי להתרגשות ושמחה, ואני לא מוצא סתירה בין השניים.

שתינו שתי כוסות קפה ורתוחות, אמרתי לילי להתלבש, והלכנו אל היכל הישיבה. בדרך הסברתי לו שלא נוכל להמשיך את הלימוד עד הבוקר, הייתי בכל זאת עייף במוח ולא ראיתי תועלת בהיירדם על הספסל לעיני כל הנוכחים. גם לא הייתי בטוח שאלי, מצידו, באמת מסוגל למאמץ כזה.

תפסנו לנו מקום ופתחנו את הגמרות. אני בגמרא ישיבתית גדולה, אלי בגמרא מנוילנת חמודה שהביא במסירות מהבית אל בית הדודים, ומשם אל הישיבה.

מסביבנו המה הלימוד בעוז. בחורים צעירים נתנו קולם בסוגיה, מבוגרים התנצחו בשקט ובתנועות ידיים ותיקות, מוכרות. זה היה מרגש ונפלא, מציף זיכרונות. ראיתי את שמואל מנענע לי לברכה מקצה האולם.

אבל באמת, לא בכל זה היה העיקר. כאן, לצידו, ישב ה"בן תורה" האמיתי שלי. התלמיד חכם הפרטי והמתוק, זה שרוצה כל כך ללכת ללמוד ולא יודע מה לעשות מול סירובם של הדודים. אלי שלי השקיה אותי באותה אהבת תורה תמימה, מולדת, הקיימת בכל אחד מאיתנו, לא רק, ולא בעיקר, בליל חג השבעות.

"ובכן, הם הסכימו". הישרתי מבט מחייך אל רעיתי ובכורי בן התשע. שניהם עמדו לצדי בעיניים מצפות, והנה, יכולתי למלא את הציפייה הזו: הם הסכימו.

שנותי כבחור ישיבה באחת מאלו המוכרות והותיקות באזור המרכז, נראות לי, לעיתים, רחוקות כל כך. בסך הכל עשר שנים, וכבר אני מעיד על עצמי כמי שרחיים מנוחת על צווארו, עסוק וטרווד בפרנסת ביתי וארבעת ילדי. רחוק כל כך מאותם ימים מלאי אורה ותורה ונטולי עול גשמי מכל סוג שהוא. דרישות השלום שאני מקבל פה ושם מבחורים הלומדים בישיבה בה למדתי, ממלאות תמיד את ליבי בחמימות ומפעימות אותן בהתרגשות. אף אחד מקשרי עם הגיסים, החברים לעבודה או השכנים - אותם יצרתי בשנים האחרונות, אינו יכול לדמות לאותו קשר מיוחד שאני חש כאשר אני פוגש את אחד מחברי "השיעור" שלי, ואפילו מבני ה"שיעורים" האחרים שלמדו בזמני.

לפני כשבוניים פגשתי את שמואל. המבחורים הטובים ביותר בשיעור. "אתה יודע", הוא סיפר לי, "בליל שבעות מגיעים רבים מאיתנו ללמוד בהיכל הישיבה. כדאי לך לנסות. לילה שלם של לימוד תורה בישיבה, לצד בחורים צעירים שהתורה מרכז חיים - זו חוויה מיוחדת. שווה לך להגיע". הערכתנו אותו על ההזמנה. אמנם ידעתי שהוא עצמו שקוד עדיין על הגמרא, גם לאחר שנישא ונולדו לו ילדים, ועדיין הוא רואה בי, חברו לשעבר, מועמד טבעי להצעה מעין זו. הודיתי לו בחום.

בבית בדקנו יחד את האפשרויות.

גם בית הורי וגם בית חמי אינם קרובים אל הישיבה. האפשרות היחידה שבאה בחשבון היא לשכור דירה באזור, על כל מה שזה אומר - ביצועית וכלכלית. או למצוא מישהו שיארח אותנו. נזכרתי מיד בדודתו המבוגרת של אבי, בלה, ובעלה - מוזס. זוג גמלאים, יקיים אמיתיים, שמפעם לפעם, בהיותי לומד בישיבה, הייתי קופץ אליהם לכוס תה ולשיחה קצרה.

זכרתי את ביתם המרווח, ההדור, וחכמתי בדעתי אם אפשר לפנות אליהם בבקשה צנועה לאירוח חג.

אשתי הדריכה אותי כיצד לנהל את השיחה. ברור שאננו נביא אתנו את האוכל והמצעים ו'נחתום' על כך שהבית, על חפציו ועל רהיטיו ועל כתליו יותרו במתכונתם המשולמת והמוקפדת (איך בדייק?). האם יתכן שהדודים יסעו לבנם או לביתם הנשואים, וכך תישאר לנו הדירה לרשותנו בלבד? ברור שזה יהיה קל יותר.

אבל לא. הדודים נשארים בבית לחג, ובמקרה גם אין להם אורחים. כך יצא הפעם. אולי משמיים עבורנו. נמוך שהדודה הייתה צריכה לעיין בכך במשך יום וחצי, הדוד ביקש לאמת עובדות בנוגע למספר מישות מול מספר נפשות, אך לבסוף הם הסכימו. אנו נתארח אצלם בחג, בשמחה. הדודה תכין את התבשילים, ורעיתי תהיה ממונה על הארוחה החלבית. נהדר.

"נלך יחד לישיבה ונלמד כל הלילה" - משהו מאותם ימים פרץ ממני כשהתכניתי נראתה כבר מעשית. מצאתי בלתי שלי בן התשע מוכר מתאים שאיפה בהתרגשות. אני מביט אותו, והוא אכן לא אכזב. ענינו נצצו כשחשמל בהקיק על לימודנו המשותף ב"ישיבה של אבא". הוא יכול להישאר ער כל הלילה, כך טען, ואני לא התנגדתי. אחת החוויות המשמעותיות של ילד יהודי היא הלילה של חג השבעות. אדרבה, שיטעם. שילמד. וכמובן גם אני.

אלא שלא הכל הלך לפי התוכנית.

בנצ'י בן השנתיים היה זה שחש פתאום לא טוב. חמש דקות אחרי שסיימנו לאכול הוא הקיא, והיה גם חם למגע. אשתי נלחצה. היא זכרה שכאשר יצאנו מהבית בחפזון נפל בנצ'י וספג חבטה רצינית. הוא נרגע ברכב, אחרי כמה דקות של בכי, אבל אולי בכל זאת קרה משהו חמור יותר? עקבנו דרכים אחרי הילד המנמנם, ואז הוא הקיא שוב. מגע במצח הבהיר שהחום עולה, ללא ספק. ההחלטה שלנו הייתה בלתי נמנעת: חדר מיון. בימים של הדודים סמוך לאחד מבתי החולים הידועים בעיר, והפשוט ביותר היה להשיב את בנצ'י בעגלת ילדים ולצעוד איתו רגלית לשם. עדכנו

הגות | הרב אליהו מאיר פייבלזון

ראש ישיבת פתחי עולם, ירושלים

יום השנה לנישואין

חז"ל בחכמתם דרשו את הביטוי הנזכר בשיר השירים (ג' י"א), ביום חתונתו, זה מתן תורה. לפי זה, חג השבעות הוא, בעצם, יום השנה לנישואין שלנו, עם בורא העולם. ואין כמו יום זה כדי לחזור ולהתבונן בו, במהותו של קשר הנישואין המיוחד הזה.

אם אין רצוננו להשאיר את המאמר הנפלא הזה של חז"ל, כביטוי ציורי ומרגש בעלמא, ללא משמעות ברורה ומוכנת, עלינו לצקת בו תוכן של ממש. עלינו להתבונן באופיו של מוסד הנישואין, אותו אנו אמורים להכיר מחיינו שלנו, ולהשליך ממנו על אותו מעמד נורא הוד, שמכוחו אנו הולכים בדרך התורה והיהדות כבר אלפי שנים.

ההנחה הראשונה עליה עומד מוסד הנישואין, הוא כוחו של האדם לכרות ברית. ואל יהי דבר זה קל בעינינו. ברית איננה חוזה בעלמא. אדם החותם על חוזה שכירות דירה, לא יעלה על הדעת להתייחס לזה כאל ברית. ברית היא הסכם כזה הנוגע לעצם חיי האדם. הרמב"ן בפירושו לתורה (בראשית ו' י"ח) מפרש את המילה ברית משורש בריאה. הכותרת ברית יוצר כביכול מציאות חדשה, לתוכה הוא נכנס עם כל רמ"ח וסס"ה אבריו וגידייו. איש ואישה המתחתנים, שמים את עצמם אישותם, את עתידם ואת גורלם בתוך הברית. כל כריתת ברית, כוללת מימד מסוים של צעד אל-חזור. למרות שהתורה מכירה באפשרות של גירושין, המפרקים את הנישואין מכאן ולהבא, אין הכוונה שהגירושין מחזירים את המצב לכמות שהיה קודם הנישואין. דברים רבים נראים כבר אחרת, וכמעט שום דבר איננו כמו שהיה. לפעמים יישאר ילד הנוול מהנישואין, וזוהי באמת תוצאה שאיננה ניתנת לביטול. ועל כל פנים, ברור שברית הנישואין איננה נכרתת בכוונה להגיע לגירושין. הנישואין, מצד הכוונה, הם ברית לכל החיים.

מה יוצר את הברית? ההסכמה. בשעת כתיבת התנאים אנו אומרים: בשאלת פי החתן והכלה, ואמרו הן. שני בני אדם, ברגע מסוים של חיים, עמדו מתחת החופה, והגיעו להחלטה פנימית להינשא. האם יש כח באדם לקבוע את חייו במחשבה ובהחלטה? כן. זוהי מהותו של מוסד הנישואין.

ומה הוא המניע להחלטה שכזו? מהו המצב הנפשי המביא את האדם אל החופה? הרצון. רצונו החופשי של האדם. יתר על כן, הצורה הטבעית של הנישואין מגיעה מתוך תחושה חזקה שהקשר יהיה טוב עבורי. אין לצייר אדם הניגש לנישואין כדי להיטיב עם בן הזוג. אין ספק שכל מי שנישא מאמין שגם לבן זוגו יהיה טוב ונעים במסגרת הקשר, אבל המניע הוא ודאי טובת עצמי.

מדוע אני סבור שהנישואין יהיו טובים עבורי? התשובה על כך צריכה להיאמר במילה אחת: אמון. כריתת ברית נשענת על אמון, כמעט אפשר לומר אמון אין-סופי. אני נותן את עצמי לקשר, וקושר את גורלי עם הזולת, מתוך תחושת אמון בכנותו ובטובו של בן הזוג. מדוע אני סבור שהנישואין יהיו טובים עבור הצד השני? כאן מגיע תורו של האמון בעצמי. אני סומך על עצמי, על לבי ונפשי, שאדע לדאוג לצרכי הזולת.

כל התיאור הזה מאפיין גם את כריתת הברית עם הקב"ה. עם ישראל נשאל אם הוא חפץ בכריתת הברית, והשיב (שמות י"ט י"ח): כל אשר דיבר ד' נעשה.

הם לא עשו זאת במסירות נפש. הם עשו זאת מתוך אמון בקב"ה (רש"י שבת פ"ח ע"ב ד"ה דסגינין), ומתוך אמון בעצמם. הם האמינו שהחיים המשותפים עם הבורא יהיו חיי אושר.

ובחג השבעות, אנו מנסים לשחזר אותה תחושת אמון ובטחון, ואת הרצון לחיים משותפים.

חג שמח!

בשבילך | בשביל המיוחד שלך

אלקי, חברה.

ולהשתדל לקיימן בשמחה. לאהוב את צליל הלימוד ולהקשיב לו בעונג, לאהוב את מלות המשנה בפי ילדינו, ולייקר בעינינו את הרגעים שבהם אנו שומעות אותם משננים. לאהוב את החומש ואת פרשת השבוע, לאהוב את חג השבועות שבו קיבלנו ונקבל שוב את התורה. לאהוב את השם שנתן לנו את האוצר הגדול ביותר מבית גניזו, לאהוב את השירים היפים והמגוונים מן התורה ואודותיה. לאהוב את לומדי ושומרי התורה, לאהוב את החיידרים, הישיבות הקדושות ובתי הכנסיות. לאהוב את בני משפחתנו שזוכים ללמוד תורה, לא משנה כמה ומתי, ולאהוב את עצמנו, נשים יקרות שמשתדלות לאהוב את התורה ולומדיה.

אהבה אפשר לטפח? להעצים? כן, בהחלט. כולנו עסוקים לפעמים בחיזוקים לאהבות שלנו, ולפעמים בהחלשות. יש לנו יכולת נפשית ורגשית לאהוב כל מה שקשור לתורה, ולטפח בנו את האהבה הזו. היא תקרין מעמנו בבתנו; לא יהיה צורך להזהיר, לבקש, לדרוש, להחמיץ פנים, להבטיח פרסים. אם הרעיה והאם אוהבת - אהבתה נעשית חלק מאוויר ומאווירת הבית. היא משפיעה על כולם בהשפעה חזקה, מחייבת ומזכה. בעלך יחוש בחושי הטבעיים את האבתך לתורה, בלי שתכבירי מילים. גם ילדיך. האהבה תימזג גם בנפשם ותיעשה לחלק מהם.

ומה עוד? בלי סטופר. כשאוהבים - לא מאבדים סבלנות. לאהבה כוח חזק, מקפץ על הרים ומדלג על גבעות. היא תשפיע על משפחתנו ותשוב גם אלינו, מועצמת ומאירה יותר, וכך הלאה.

הסבא מסלבודקה אמר: בסיס המצוות בין אדם למקום הוא 'ואהבת את ה' אלוך'. בסיס המצוות בין אדם לחברו הוא 'ואהבת לרעך כמוך'. הנה אנו רואים שכל חובת האדם בעולמו מושתתת על כוח האהבה!

חושבת אלקי
נחמה

תגובות: helki.baamali@gmail.com

ביקרתי ידידה בבית חולים. במחלקה שכבה ילדה בת שש, שסבלה מאד. מסירות הורים אליה - הייתה מעל ומעבר למה שאפשר לדמיין. הם ויתרו על אוכל ושתיה, שינה ומנוחה, עבודה ולימודים, כסף וחברים, ויתרו על כל מה שנמצא בעולמם הרגיל - כדי להיות עם ילדתם כל העת. המאמץ שהשקיעו כדי להעסיק אותה, להסיח דעתה מהכאבים, להנות אותה ולהקל מעליה - היה נוגע ללב, ויוצא דופן בהיקפו ובעוצמתו. הסתכלתי עליהם כמה פעמים מהצד, ושאלתי את עצמי: איך מסוגלים אנשים כל כך להתמסר, לתת את כל כולם, בלי להשאיר לעצמם אפילו שיריים? התשובה היתה ברורה ומובנת מאליה: הם אוהבים אותה. זו ילדתם, ובשביל ילדה אוהבה עושים הכל. כשאוהבים - שום מחיר אינו יקר.

זו גם התשובה שענתה לי ידידה לשאלה: איך את מסוגלת לקרוא אותו ספר בפעם החמישית? השישית? אני אוהבת אותו, היא אמרה לי. כשאוהבים לא מתעייפים. בצורה הזאת מאזינים אנשים לשיר מסוים במשך שעות רצופות, ולמחרת שוב. כשאוהבים לא נמאס.

אז נכון, לימוד התורה הקדושה - לא הוטל עלינו, הנשים והאמהות. אבל אהבתה - שייכת גם לנו. לא פעם שואלות נשים, איך תוכלנה לגרום לכך שבעליהן ישהו יותר בבית המדרש, יקפידו יותר על שיעור בדרך היומית. האם לבקש מהבעל? לדבר איתו ברכות? בקושי? כאמהות - כולנו עסוקות בשאלה הזו - איך נגרום לכך שילדינו ירצו יותר ללמוד? ישקיעו יותר בלימוד? יתחברו יותר לדרך הגמרא? יקומו מוקדם כדי ללמוד לפני התפילה? התשובה היא האהבה. בעלים אינם נוטים לקבל מנשותיהם תוכחות מוסר, גם לא כשהן נאמרות ברוך. גבר לא מחפש 'בוס' שיכתוב לו את סדר יומו, וידרג את חשיבות מעשיו. גם ילדים לא במיוחד מחבבים הערות (מי כן?), הכוונות מדויקות ותלית ציפיותיו בהם, ובוודאי שהם אינם מחבבים הבעת אי שביעות רצון מצידנו, מזה שהם מרבים להשתובב וממעטים ללמוד.

מה אנחנו יכולות לעשות? לא הו. ב. לאהוב את התורה הקדושה, לאהוב את מצוותיה

תהי משכורתך שלמה | פייגי סופר

וערבותה - אין צריך להבטיח לו שכר, זולת המצוה עצמה". כלומר, כל קיום מצוה, כל עשיית דבר השם, הם עצמם, באורם ובטובם הגדולים, מהווים את שכרו של המקיים אותם. מעשה ושכר הם היינו הך.

ישנם אנשים העובדים במקצוע האהוב עליהם במיוחד, וכל אתגר במקצוע, פרויקט הדורש השקעה מרובה וכדומה - הם עבורם סיפוק והנאה. העיסוק המתמיד שלנו בתורה ובמצוות - הוא הוא השכר האמיתי שלנו. אפשר לעודד ילד לעשות מעשה כדי לזכות בו, במעשה עצמו. אולי זהו פרוש המילים "מצוה הבאה לידיך אל תחמיצנה" - כי המצוה עצמה היא שכרך, ואם הזדרזת לקיימה - זכית בה.

"תהי משכורתך שלמה מעם השם אשר באת לחסות תחת כנפיו - עיקר השכר בשלמות יהיה דבר זה עצמו: אשר באת לחסות תחת כנפיו" (מלבי"ם). איזה שכר יכול להיות גדול מן הזכות הזו? יש משהו קסום ביכולת להפעיל את הילדים, לגרום להם לנוע, בגלל הדבר בעצמו. לא בגלל מה שמחכה להם. ייתכן שאם נדע לעשות זאת היטב, לנסח כראוי, להיות עקביים - נמצא ששוב איננו פונים אל הילד במושגי "עשה - קבל". אולי זוהי הדרגה הגבוהה ביותר של ה"לשמה".

וחשבתי לי, שאפשר להחיל את הרעיון הזה, כמו כל אוצר יקר המחכה לנו בין דפי התנ"ך והמפרשים, גם על תחומים נוספים. בכל כך הרבה תחומים בבית, עם הילדים, בעבודה, עם ההורים, החברות... אנו עושים דברים בגלל סיבות או למען מטרות. אמנם, גם זה נכון וטוב ויקר. גם אם עושים חסד כי רוצים קצת כבוד, גם אם נזהרים מלשון הרע כדי להרבות זכויות עבור פלוני - עדיין השם אוהב ומייקר את המעשה הזה. ולמעלה משם, ואם תרצו - עמוק משם, רחוק יותר אבל בר השגה, נמצא המקום שאנו יכולים לעשות רק כדי להיטיב. כדי להיות טובים מהעשייה עצמה. המקום בו אני והמעשה מתמזגים יחד, בלי להביט לאחור - מדוע עשינו? בלי להביט קדימה - מה נקבל על כך? הדלקנו נר של שבת כי הוא מאיר את הבית באור של קדושה, התפללנו תפילת השל"ה כי היא התפללה אותנו, לא דברנו לשון הרע כי לא רצינו לדבר סרה על אדם בישראל.

מרגישות את השכר? נוגעות באור הנוגה מהמעשה הקטן שלך? ברור שכן. אתן הרי "בעלות לב להבין ונפש להרגיש את נועם המצוה וערבותה". זכיתן. תהי משכורתך שלמה מעם השם.

אתן יודעות? לפעמים, בתוך השפע שירד עלינו בדור הזה בכל ענייני חינוך והורות, מגוון הידיעות וההבנות ומאגרי הכללים והשיטות, נחמד ומרגש למצוא כמה מילים טובות, פשוטות, עתיקות בהחלט, ולגלות, למרבה ההפתעה, איך הן מחליקות בטבעיות אל מרכז הלב, כאילו ציפינו רק להן. לא כאילו. באמת.

היה לי רגע כזה כשפתחתי השבוע את מגילת רות. (ככה זה. יש כאלו שאופות עוגות גבינה, יש כאלו שפותחות מגילת רות. יש כאלו שעושות את שני הדברים, ויש - שאת שניהם לא...)

מגילת רות, כך אני חושבת, היא מגילה של כל אשה ואם בישראל. מכלול הרגשות, הסיטואציות וההבנות הנשיות - נמצאות במגילה היקרה הזו, הנקראת בשם אמה של מלכות.

כל אחת מאיתנו יכולה למצוא את עצמה בתוך המגילה הזו: הצער והכאב של אם יהודיה על משפחתה, כוחות הנפש הקיימים בכל אשה כזו - ביחס הפוך למאורעות הקשים הפוקדים אותה. הרבה חינוך. הרבה התמסרות. המון יראת שמיים ואהבת השם.

וכך אומר בועז לרות בהיותם בשדה: "ישלם השם פועלך ותהי משכורתך שלמה מעם השם אלוקי ישראל". אנו רגילים לאחל, לעצמנו ולאחרים, שכר טוב לעולם הבא. גדלנו על התפיסה והידיעה, שמצפה לנו, מעבר לעולם הזה, עולם אחר. עולם שבו מקבלים שכר על כל מצוה ומצוה שאגרנו בעולם הזה. אנו רגילות "לשכנע" את הילדים לקיים מצוות, לוותר לחבר, להתמיד בדרך הישרה - כדי לזכות לשכר הצפון לנו לעולם הבא. וכפי שידועת כולנו - לא תמיד זה עובד. אמר פעם אחד מגדולי המוסר, שאם העולם הבא היה ברחוב, והעולם הזה בספרים - אף אחד לא היה חוטא. הבעיה היא שזה להיפך - עולם הזה כאן, ועולם הבא - בספרים... וגם בלי זה. האם לפעמים איננו שואלות את עצמנו כיצד ניתן לחנך ילדים למצוות, גם בלי איזכור "העולם הבא"? והרי אנו רוצות ילדים מחונכים, לומדי תורה ושומרי מצוות במהותם, לא כאמצעי לקבלת שכר. את רוצה לראות את ילדך מוותר מתוך ליבו הטוב, לא בגלל מה שיקבל. מייחלת תחוש רצון פנימי להתפלל - לא רק כמילוי חובה, נכון?

איך עושים זאת?

אומר המלבי"ם על הפסוק הנ"ל: "שיזה בעצמו שיזכה האדם לעשות מצוות השם - הוא השכר היותר גדול... ובאמת, למי שיש לו לב להבין ונפש להרגיש נועם המצוה